



24.99x31.07	1/2	6 עמוד	מקור ראשון - מוספים מיוחדים	06/2019	68815171-7
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונות - 80790					

"פוליטיקה היא החוליה החלשה שלנו"



צילום: לע"מ



צילום: AFP



צילום: סרן

פרופ' רות וייס, הוגת דעות יהודית-אמריקנית ומחברת הספר "פרדוקס הפוליטיקה היהודית", מותחת ביקורת על חלקים ביהדות ארצות הברית שמתנכרים לזהותם היהודית, מדברת על הצורך ביצירת יהדות שמרנית, ועל היחס של מדינת ישראל ליהדות העולם. מתוך שיחה עם ד"ר מיכה גודמן בערב ההשקה לספר

מנתחת את האנטישמיות כתנועה פוליטית אנטי-ליברלית, שמוחה כנגד דמוקרטיה וליברליזם, אותם ערכים שהיהודים הביאו לעולם. אבל מה שמעניין הוא שהאנטישמיות עוברת מצב צבירה נוסף. אם אנטישמיות היא תנועה אנטי-ליברלית, הרי שהמתקפה נגד היהודים היא מתקפה נגד הערכים הליברליים. האנטישמיות שמדינת ישראל חווה, שהיא שואה למדינת היהודים ולא רק ליהודים כפרטים, היא סלידה מן המערב הליברלי בצורתה כשנאת ישראל. ישראל סופגת לתוכה את כל האגרסיות האנטי-מערביות.

"זה מוביל לנקודה השלישית. הפרשנות של הרצל לאנטישמיות שונה לגמרי מהפרשנות שלך. הרצל חשב שאנטישמיות רודפים יהודים כי ליהודים אין מסגרת פוליטית לאומית, ואם זו הסיבה לשנאת היהודים, הם צריכים מדינה, ואז האנטישמיות תיעלם. הרצל חשב שצריך מדינה לא כדי להתגונן מפני האנטישמיות, אלא כדי להעלים אותה. נדמה לי שאם הרצל היה חי היום, הוא היה מבחין בכך שחלק מההתפרצויות האנטישמיות בעולם קשורות למה שקורה במדינת ישראל. הוא חשב ששונאים את היהודים כי אין להם מדינה, אבל היום שונאים יהודים כי יש להם מדינה. הוא חשב שההגירה של מסה קריטית של יהודים מאירופה לפלשתינה היא הגירה מקונפליקט, אך הוא לא העלה על דעתו שזו גם הגירה לקונפליקט, שאת טוענת שהוא אותו קונפליקט - אגרסיות כלפי רעיונות ליברליים."

רות וייס: "זה ניתוח מדויק של הספר. אני רוצה להוסיף משהו לגבי הפוליטיקה של האנטישמיות. הנקודה החשובה היא שלאנטישמיות יש כל מיני פונקציות, וצריך להבין אותן. אחת מן הפונקציות האלה, למשל, היא שהאנטישמיות מאחדת בין עמים ואנשים שהם שונים מאוד זה מזה. היא מאגדת יחד כל מיני קבוצות שברך כלל נלחמות אחת בשנייה.

מיכה גודמן: "ליאו שטראוס אמר פעם שצריך לשאול לא רק מה ספרים אומרים, אלא גם מה הם עושים. אני רוצה לגעת בשלושה דברים שהספר 'פרדוקס הפוליטיקה היהודית' עושה לקוראים הישראלים. הנקודה הראשונה קשורה לגלות. בדמיון הקולקטיבי הישראלי יש נרטיב, שעוצב על ידי התנועה הציונית וטופח על ידי מערכת החינוך הישראלית, ולפיו יש שני קצוות להיסטוריה היהודית - תקופת הדיכוי, ותקופת מדינת ישראל. התפיסה היא שבין שתי התקופות האלה, ליהודים אין פוליטיקה. עם חורבן בית שני גלינו לא רק מארץ ישראל, אלא גם מריבונות, מכוח, מפוליטיקה, ובי"ד 1948 היגרנו בחזרה לא רק אל האדמה, אלא גם אל הכוח ואל הפוליטיקה. בספר שלך, 'פרדוקס הפוליטיקה היהודית', את מראה שהנרטיב הזה שגוי. יהודים חיו בגלות בתוך מסגרות מאוד פוליטיות, והקהילות היהודיות בגלות נהנו במשך רוב הזמן מאוטונומיה. ליהודים בגלות היו בתי דין, הם גבו מסים, הייתה להם חקיקה - אוטונומיה לכל דבר. הציונות לא החזירה את היהודים לפוליטיקה - הם תמיד היו פוליטיים."

"את מראה גם שאמצעי הכפייה של המסגרות הפוליטיות הללו היו מאוד מינוריים. על מה, אם כך, נשענה הקהילה היהודית האוטונומית? על אמון, על רצון טוב של אנשים. את מתארת מסגרת עם הרבה קהילתיות ומעט כפייה, דבר שמשמע לאוץ המודרנית כמו דמוקרטיה. כלומר, הקהילה היהודית בגלות הייתה אחת מן המבשרות החשובות של הדמוקרטיה הליברלית. הנרטיב הישראלי כחשמונאים ובציונות ורואה את כל מה שבאמצע כחסר משמעות, ואת אומרת שמה שבאמצע הוא חלק מהד"א של הדמוקרטיה הליברלית המערבית, ורכיב חשוב במורשת שלנו. את תומכת נלהבת של מדינת ישראל והפריקט הציוני, אבל את לא שוללת את הגלות. זו נקודה חשובה. הנקודה השנייה קשורה לאנטישמיות. את

תסתכל על הליגה הערבית - הרבק היחיד שיכול לאחד אותם הוא העמידה נגד ישראל. זו דוגמה אחת, אבל חשוב לדעת איך האנטישמיות פועלת."

קשה להיות יהודי

מיכה גודמן: "אני רוצה לעבור מהאנטישמיות ליהדות. אנחנו נמצאים בעידן לא פשוט עבור העם היהודי. יש תחושה חזקה שהעם היהודי מחולק לשני מרכזים - קהילה יהודית בארצות הברית, וקהילה יהודית גדולה ומשגשגת בישראל. יהדות העולם היא יותר דרמוקרטית מאשר גלובלית. שני המוקדים הללו נמצאים במתח הולך וגובר, והוא בא לידי ביטוי פוליטי, למשל, לנוכח ממשל טראמפ. רוב הישראלים חווים את טראמפ כנשיא אוהד לישראל, ואילו רוב יהודי ארצות הברית חווים אותו כנשיא שעוין את הערכים שמרבית יהודי ארצות הברית מחזיקים בהם. הברית בין נתניהו וטראמפ גורמת לכך שרוב האלרגיה שיש למרבית יהודי ארצות הברית לטראמפ גולשת לנתניהו, ומשם לישראל. נוצרות יחידות שונות, פוליטיקות שונות, והן הולכות ומתרחקות האחת מהשנייה. איך את רואה את המצב הזה?"

רות וייס: "אפתח ואומר שפוליטיקה היא החוליה החלשה שלנו, ליהודים, ולכן חשוב מאוד לשים לב לפוליטיקה, ללמוד פוליטיקה השוואתית, לקרוא ספרים על פוליטיקה, להבין איך מדינות עובדות,



פרופ' רות וייס:
 "כל החלטה של בית המשפט הישראלי צריכה לקחת בחשבון בראש ובראשונה את מה שנכון למדינה הריבונית של העם היהודי. יהודי חוץ לארץ חשובים מאוד, אבל אי אפשר לקבל החלטות על בסיס מה שנכון להם"



26.75x29.54	2/2	7 עמוד	מקור ראשון - מוספים מיוחדים	06/2019	68815453-0
בנימין זאב הרצל - בהקשר לצינון - 80790					



לא לוותר על הרבנות

רות וייס: "אני לא אומרת חס וחלילה שצריך לשכוח מהיהודים בגולה. אני אומרת שישראל צריכה לתפקד כמדינה ריבונית, והיא צריכה לקחת בחשבון את הצרכים שלה. קח למשל את חוק השבות, שהוא חוק הגירה ייחודי בעולם. החוק הזה אומר שכל מי שבאמת רוצה, יכול להפוך ליהודי. יש כאן מדיניות הגירה אוניברסלית בפוטנציה. ולכן, מכיוון שהעניין הזה כרוך בגיור, אי אפשר לוותר על הרבנות. "אפשר להגיד שצריך לשפר את הרבנות, אבל זה לא שאפשר להפוך את הלכות גיור לליברליות יותר לפי הרצונות והערכים של יהודי אמריקה, משום שאתה צריך לוודא שהאנשים שנכנסים לכאן כיהודים, שהופכים לאזרחים ברגע שהם נוחתים כאן, הם באמת האזרחים והאחיות שלך. זו דוגמה קטנה לכך שכל החלטה של בית המשפט הישראלי צריכה לקחת בחשבון בראש ובראשונה את מה שנכון למדינה הריבונית של העם היהודי. יהודי חוץ לארץ חשובים מאוד, אבל אי אפשר לקבל החלטות על בסיס מה שנכון להם".

ספרה של רות וייס, 'פרדוקס הפוליטיקה היהודית': מדוע סוד כוחו של העם היהודי הוא גם חולשתו הגדולה ביותר, ראה אור בהוצאת טובי, הוצאה בת של הוצאת קורן. תרגום: צור ארליך. ערב ההשקה לספר, בהשתתפות פרופ' וייס וד"ר מיכה גודמן, התקיים ב-7 בנובמבר 2018 בבית אבי חי, ירושלים



ארצות הברית נשחקים ונעלמים". מיכה גודמן: "את משמיעה כאן כתב אישום המור נגד יהדות אמריקה, ונדמה שאת מוותרת עליהם". רות וייס: "לא, ממש לא. אני אף פעם לא מוותרת. אבל כשאומרים שיהודי ארצות הברית חומקים מאתנו, ולכן צריך להחזיק אותם, עלינו לשאול: מה זה אומר? במי אנחנו מנסים להחזיק? אני לא מאמינה שאפשר להחזיק באנשים שלא רוצים להיות חלק ממך. זאת בשונה, למשל, מחב"ד, שלא מוותרים על אף יהודי". מיכה גודמן: "התהליך שאת מתארת כאן לא קורה ביהדות האורתודוקסית באמריקה. האם העתיד של יהדות ארצות הברית הוא באורתודוקסיה בלבד?". רות וייס: "לא רק. אני מעורבת בגוף שנקרא 'קרן תקווה', ושם יש אנשים שמבינים שצריך לבנות יהדות שמרנית חדשה, עם תחושה של עמידות, של קהילתיות. הבסיס שלה לא חייב להיות דתי, אבל היא כן צריכה להאמין בכך שהמרכז הפוליטי היהודי הוא בישראל. ולאמונה הזו יש השלכות. מייקל אורן, אדם שאני מאוד מעריכה, אמר בתגובה לירי על בית הכנסת בפייטסבורג שישראל תצטרך עכשיו להביע יותר תמיכה בקונסרבטיבים וברפורמים, כי הפיגוע היה בבית כנסת קונסרבטיבי. בעיניי, זו חשיבה משונה. אף אחד מיהודי פייטסבורג שהתראיינו לתקשורת לא אמר: 'אתם רואים את הפיגוע הזה? פיגוע כזה מתרחש בישראל מדי יום'. זה מה שאני מצפה מיהודי לומר".

לדעת את ההיסטוריה. לגבי המתח שאתה מתאר – התגובה האוטומטית למתח הזה היא יוזמות שנועדו לחבר בין יהודי ישראל ויהודי ארצות הברית. אלה יוזמות נחמדות, אבל הרעיון בכללותו נראה לי מוזר ביותר. כמובן שטוב מאוד שנהיה חברים ולא עוינים האחד לשני, אבל צריך להבין שהפעל בין יהודי ארצות הברית ויהודי ישראל הולך לגדול, ואי אפשר לגשר עליו. "חלק גדול מיהודי אמריקה המירו את הנאמנות שלהם ליהדות בנאמנות לרברים אחרים – הם קוראים לזה ליברליזם, המפלגה הדמוקרטית, נישואים בין-דתיים. אלה, אגב, הפכו לאידיאל בעיני הרבה מיהודי ארצות הברית, שחושבים שזה נפלא לציין את חנוכה ואת חג המולד, שזה תיקון עולם. חשוב להבין את השינוי העמוק הזה שעובר על יהודי ארצות הברית. חלקם לא יודעים כלום על יהדות, לא שולחים את הילדים לבתי ספר יהודיים, לא מקיימים שום מנהג ושום מצווה. הם מרגישים יהודים, אבל מה זה אומר? הם לא מתכוונים לעמוד לימין ערכים יהודיים בשעת הצורך. שלום עליכם כתב שקשה להיות יהודי, וזה לא השתנה. היינו שנים עשר שבטים, עשרה נעלמו, שניים נשארו. הסיכויים שלנו לשרוד היום גדולים יותר בגלל ארץ ישראל: יותר ויותר אנשים עולים לכאן, זו הקהילה היהודית הגדולה בעולם, יותר מארצות הברית, אבל צריך להבין שחלק מיהודי